

onze staat en heeft geen plaats ingeruimd voor de gezanten die met een speciale missie voor een beperkte duur werden uitgezonden. Maar in de praktijk van het toenmalige diplomatieke bedrijf laat zich een dergelijke scherpe scheiding niet altijd aanbrengen. De samensteller kan zeker gegronde redenen hebben gehad om de groep van vertegenwoordigers in een bijzondere missie toch buiten beschouwing te laten, maar hij vermeldt ze niet. De lezer zou graag een motivering van deze beperking hebben vernomen.

Overigens heeft Schutte gelukkig een ruime interpretatie aan de begrenzing van zijn werkterrein gegeven. Zo vermeldt hij niet alleen de gegevens over de residerende vertegenwoordigers en consuls, maar ook die betreffende het ambassadepersoneel en de aan de legaties verbonden predikanten. Bovendien beperkt hij zijn informatie over onze vaste vertegenwoordigers in het buitenland niet tot de gegevens over hun diplomatieke carrière, maar verschaft hij vele andere personalia als geboorte-, doop-, huwelijks-, overlijdens- en begraafdata, de namen en data der echtgenotes, de namen der ouders en schoonouders, de (verdere) beroepen van al deze personen en de eventuele adellijke status en diploma's.

Juist doordat Schutte zijn taak als verzamelaar en verstrekker van informatie zo ruim heeft opgevat, heeft zijn werk er een extra dimensie bijgekregen, waarmee zeker niet alleen de in de diplomatieke geschiedenis geïnteresseerde historicus gebaat is. Met name in de aanvullende personalia biedt het repertorium een schat van prosopografische gegevens, waarmee wij afgezien van enkele zeer waardevolle lokale studies als van J. E. Elias, *De vroedschap van Amsterdam 1578-1795* (Haarlem, 1903-1905) en E. A. Engelbrecht, *De vroedschap van Rotterdam 1572-1795* (Rotterdam, 1973) in onze vaderlandse geschiedschrijving bepaald niet vermeld waren. Dit naslagwerk zal in een tijd waarin de belangstelling voor verschijnselen als sociale mobiliteit, bureaucratie en bureaucrativering sterk is toegenomen, ook aan historici wier interesse niet in de eerste plaats naar de diplomatieke geschiedenis uitgaat, goede diensten kunnen bewijzen. Indices op de persoonsnamen en geografische namen maken het makkelijk hanteerbaar.

Als recensent van een repertorium wil ik mij niet een oordeel aanmatigen over de algehele betrouwbaarheid en de volledigheid van de verstrekte informatie; wel kan ik meedelen dat de genomen steekproeven mijn verwachtingen niet hebben teleurgesteld.

Tot slot nog een losse opmerking 'die mij even van het hart moet. Wanneer Schutte in zijn Inleiding op bladzijde xi opmerkt dat het benoemen van vertegenwoordigers in het buitenland door gewestelijke staten of steden (onder andere Amsterdam) 'meestal in strijd met de Unie van Utrecht' geschiedde, dan draagt hij hiermee bij tot een overigens zeer verbreid misverstand: alleen in oorlogstijd was het onderhouden van betrekkingen met de vijand door gewesten of steden buiten de Staten-Generaal om niet toegestaan, maar verder legde ook in dit opzicht de Unie van Utrecht de bondgenoten geen beperkingen in hun soevereine rechten op.

M. A. M. Franken

Deric Regis, *Traders, Artists, Burghers. A Cultural History of Amsterdam in the 17th Century* (Assen/Amsterdam: Van Gorcum, 1976, 214 blz., f 45.-, ISBN 90 232 1427 7).

Any study of the rich and diverse cultural life of Amsterdam is to be welcomed, and Dr. Regis has provided us with a lively introduction to the subject, specifically aimed at an English-speaking audience. The author's enthusiasm and personal commitment to his subject must communicate itself to the reader, although he might also be put off by a number of broad and rhetorically-phrased generalisations whose precise meaning is not

always evident. The author sees his subject as the 'first autonomous bourgeois culture in modern history' (ix), and by the term culture he clearly means more than simply the arts – though he does give a great deal of attention to painting, sculpture, literature and architecture. However, one criticism of the book might be that the reader is never quite clear what the author does see as culture, and that consequently the book makes a somewhat haphazard impression, providing a great deal of interesting material and incident but remaining curiously uncertain as to what its proper subject is. The organisation of the book into chapters around what the author calls pivotal years does not help in this respect.

Throughout the book the author assumes rather than argues that there is an Amsterdam culture distinct in significant ways from that of the rest of Holland. Whether this is in fact the case must, at the very least be open to doubt, and the way in which the author is continually forced to refer to writers, painters and cultural developments elsewhere in the Republic in order to explain what was happening in Amsterdam only intensifies this doubt. One example among many is given by the treatment of the *geestelijk lied*: Regijn admits that Camphuysen, in no sense a product of Amsterdam, wrote the finest poems in this genre, but then goes on to treat the similar, but probably inferior, work of Bredero and Luyken as examples of a specific Amsterdam spirituality. Similarly, he argues that middle-class culture matured more completely in Amsterdam than anywhere-else in the Republic, and that '... it was here where it was best understood that the heroism of the sea was the heroism of the stock exchange' (25). Surely the same could be said of Rotterdam, Hoorn and many other towns in Holland, and the sense in which the Amsterdam middle-class was more developed than that of the other towns in Holland remains unclear.

Nevertheless, the author shows himself to have an enviable knowledge of the city's fascinating cultural life, and his discussion of individual works and artists is always stimulating, if not invariably totally convincing. On matters of detail he is not always reliable, or perhaps it would be better to say that in covering so much ground in so relatively short a space he is occasionally led into statements which are misleadingly simplistic. For example, his comments on the freedom of the press imply that there was no restriction on the publication of heretical or even atheistic writings – Adriaan Koerbagh, before his death in the Amsterdam *rasphuis*, must have fervently wished that this had been the case.

Despite these reservations, the book remains a lively and valuable introduction to a subject of the greatest interest. Particularly in the English-speaking world it should stimulate interest in the culture of Amsterdam and the society which produced it, and also, it is to be hoped, in the culture produced by the Republic as a whole in this so fertile century.

J. L. Price

B. L. Meulenbroek, ed., *Briefwisseling van Hugo Grotius, X, 1639* (Rijks Geschiedkundige Publicatiën, Grote Serie, nr. CLIV; 's-Gravenhage: Martinus Nijhoff, 1976, 935 blz., f 98,80, ISBN 90 247 1837 6).

Deel X van de *Briefwisseling* bevat 544 brieven door en aan Hugo Grotius geschreven in het jaar 1639. Een betrekkelijk rustig jaar op het wetenschappelijk front: er verschijnen geen nieuwe werken; wel spreken de brieven over herdrukken en vertalingen van reeds eerder uitgegeven boeken, terwijl er ook sprake is van studies die in 1640 of later zullen verschijnen. Een zeer groot deel van de correspondentie betreft Grotius' positie als diplo-